

Fordomme og fakta om privatskoler

Indhold

Indledning:	
Opgør med fordommene om privatskoler	4
Fakta:	
Privatskolernes kerne	5
Fordomme og fakta:	
1 Privatskolerne koster samfundet penge	8
2 Kun rige folks børn går i privatskole	10
3 Privatskolerne scorer kassen	12
4 Privatskoler har ingen tosprogede elever	14
5 Hver gang der lukker en folkeskole, åbner der en ny privatskole	16
6 Man kan ikke få specialundervisning på en privatskole	18
7 Elever på privatskoler klarer sig bedre end andre børn	20
8 Privatskoler kan gøre, hvad de vil	22
9 Alle privatskoler er ens	24
10 Privatskoler skader sammenhængskraften	26

fordom

substantiv, fælleskøn

Bøjning -men, -me, -mene

Oprindelse dannet af for og dom efter tysk Vorurteil efter latin praejudicium, egentlig 'dom der er fældet forud'

Betydninger forudfattet, ofte negativ holdning som typisk er dannet på et mangelfuldt eller forkert grundlag, og som man er utilbøjelig til at ændre.

fakta > faktum

substantiv, intetkøn

Bøjning -met

Oprindelse fra latin factum 'handling, det der er gjort', perfektum participium af facere 'gøre'

Betydninger forhold eller oplysning der er eller fremstilles som ubestrideligt sand eller rigtig.

Opgør med fordommene

Privatskole. Mange smager på ordet og får et billede på nethinden af en dybt elitær, gammeldags skole for rige folks børn. En skole, der ikke løfter sit sociale samfundsansvar.

Den slags fordomme bliver vi i privatskoleverdenen mødt med hver eneste dag.

Vi oplever, at fordomme som disse og mangel på viden om de faktuelle forhold omkring privatskoler forplumrer debatten om de frie grundskoler.

I denne andenudgave af publikationen har vi igen samlet de 10 hyppigste fordomme, vi bliver mødt med. Ved at tage fat i fordommene én for én vil vi vise, hvad der er fordomme, og hvad der er fakta om privatskoler. Vi håber dermed, at vi kan øge den generelle viden om privatskolerne.

I Danmarks Privatskoleforening vil vi gerne pointere og vise, at privatskolerne er et positivt tilbud for samfundet om diversitet i skolesystemet – og ikke en byrde.

God læselyst

Kurt Ernst,
formand for Danmarks Privatskoleforening

Privatskolernes kerne

Kært barn – mange navne

Privatskoler kaldes i flæng frie skoler, frie grundskoler, private skoler, friskoler m.v. Trods de forskellige betegnelser er der tale om det samme koncept: En selv-ejende institution, der driver skole inden for de rammer, der beskrives i "Lov om friskoler og private grundskoler". Den samlede betegnelse for skolerne i sektoren er "De frie grundskoler". Kort sagt – et alternativ til folkeskolen.

Økonomien

Privatskolernes indtægter er primært baseret på to faktorer: Et statstilskud, der aktuelt svarer til 71 procent¹ af udgiften pr. folkeskoleelev, samt en forældrebetaling.

Forældrenes skole

En privatskole er i høj grad forældrenes skole. Det betyder, at det er skolens bestyrelse – som oftest består af forældre – der har ansvar for den overordnede ledelse af skolen og det økonomiske ansvar for skolen. Privatskolens leder har det pædagogiske ansvar og varetager den daglige ledelse.

Antal privatskoler

Der er i dag 537 privatskoler og frie skoler i Danmark.² Antallet har været jævnt stigende de sidste ti år. Til sammenligning er der 1318 folkeskoler.

Værdierne gør forskellen

Alfa og omega for alle private, frie grundskoler er den enkelte skoles værdigrundlag. I Danmark har forældre en grundlovssikret ret til selv at vælge et holdnings- og værdibaseret undervisningstilbud til deres barn. De frie grundskoler er ganske enkelt et udtryk for et samfund, hvor der er plads til forskellige måder at drive skole på.

Antal børn

106.956 danske børn går på privatskole. 563.486 børn går i folkeskolen. Resten går på efterskoler, ungdomsskoler, specialskoler eller er i dagbehandlingstilbud. Det svarer til, at cirka 15 procent af de 707.060 danske børn i den skole-søgende alder går på privatskole.³

¹ I finanslovsforslag 2014 nedsættes koblingsprocenten fra 72 % til 71 %.

² Kilde: Undervisningsministeriet, tal fra 2012

³ Kilde: Danmarks Statistik

Sådan begyndte de frie skoler

Historisk set har de frie grundskoler to udgangspunkter:

- Den klassiske europæiske skole-tradition, hvor det private initiativ skabte de uddannelsesmuligheder, som tiden havde behov for, fx private gymnasieskoler og private realskoler.
- Den grundlovfæstede ret til at meddele en anden undervisning end den offentlige skoles, idet forældre ikke er pligtige til at lade deres børn undervise i folkeskolen, når blot de sørger for, at undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.⁴

De tre grundpiller for de frie skoler

De tre grundpiller, som – også i dag – er afgørende for de frie skoleformer: Forældreretten, mindretalsretten og skolefriheden.

Forældreretten kan føres tilbage til 1100-tallet. Forældreretten forstås i dag som forældrenes ret til at bestemme, hvordan deres barn skal opdrages og undervises – inden for meget vide lovgivningsrammer. Oprindeligt handlede forældreretten om børns religiøse opdragelse.

Mindretalsretten er en del af den demokratiforståelse, som blev herskende i Danmark med Grundloven i 1849. Mindretalsretten handler om, at flertallet har bestemmelsesretten, men at der skal tages udstrakt hensyn til mindretallene og deres mulighed for at leve i overensstemmelse med deres livssyn og samfundsopfattelse.

Skolefrihed: Med baggrund i mindretalsretten har Danmark blandt andet undervisningspligt og ikke skolepligt. Skolefriheden i de godkendte frie og private skoler kan samles i fem grundprincipper:

- **Idémæssig frihed:** De frie skoler kan frit vælge en bestemt religiøs, filosofisk, politisk eller anden idé som grundlag for skolens virke.
- **Pædagogisk frihed:** De frie skoler kan frit vælge undervisningens indhold og metode. For privatskolerne betyder det, at man kan vælge uafhængigt af fx bestemmelserne om folkeskolens formål og indhold. Skolen skal dog godtgøre, at eleverne får en undervisning, der står mål med folkeskolens.
- **Økonomisk frihed:** De frie skoler kan inden for meget vide rammer afgøre, hvordan skolens ressourcer, herunder de offentlige tilskud, skal anvendes i skolevirksomheden. Dog må skolens midler alene anvendes til undervisning, og regnskabet indsendes til Undervisningsministeriet.
- **Ansættelsesfrihed:** De frie skoler kan frit ansætte lærere med forskellige uddannelser. Skolerne kan også ansætte og afskedige lærere med udgangspunkt i skolens værdier.
- **Elevfrihed:** De frie skoler kan bestemme, hvilke elever de vil optage uden indblanding fra offentlige myndigheder.

⁴ Kilde: Gyldendals encyklopædi

Paragrafferne

I Danmark har vi ikke skolepligt, men undervisningspligt. Det betyder, at skolen eller forældrene altid skal kunne godtgøre, at børnene bliver undervist. Når børnene bliver indskrevet på en fri grundskole, tager skolen ansvaret for undervisningen af børnene. Forældrenes ret til at vælge et alternativ til folkeskolen er sikret i grundloven, hvor der står:

§ 76

Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen. Forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er ikke pligtige at lade børnene undervise i folkeskolen.

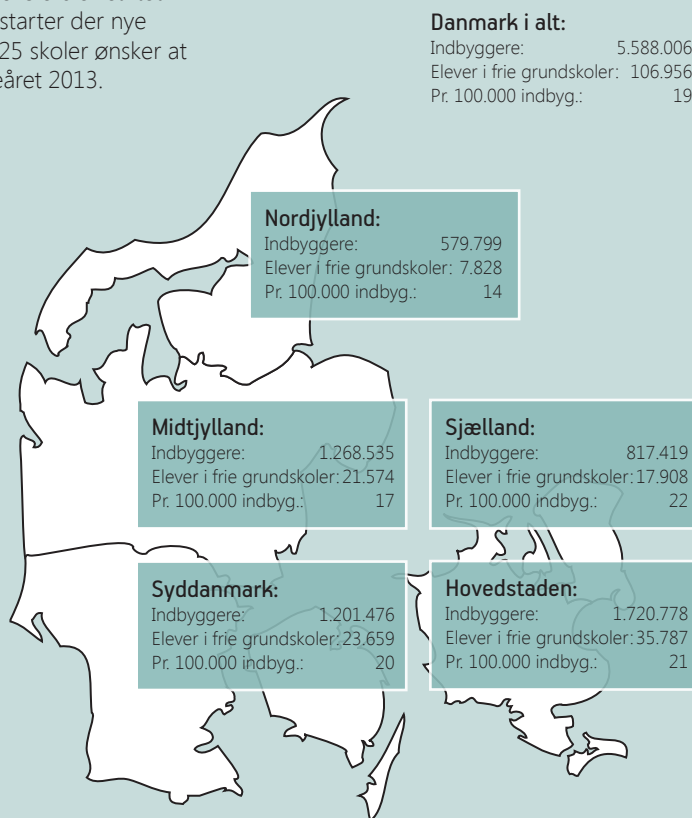
Traditionen med frie skoler blev formaliseret i lov om friskoler i 1855. Friskoleloven byggede på tre grundpiller, som også i dag er afgørende for de frie skoleformer: Forældreretten, mindretsretten og skolefriheden. Se boks. Siden den første friskolelov fra 1855 har der været en række love om frie og private skoler. I 1970 blev de samlet i en fælles lov 'Lov om friskoler og private grundskoler.

Størst, mindst, ældst, yngst

Den største privatskole i Danmark har over 1000 elever, men der findes frie grundskoler i Danmark med mindre end 50 elever. Den ældste skole blev stiftet i 1500-tallet. Hvert år starter der nye privatskoler. Omkring 25 skoler ønsker at starte til august i skoleåret 2013.

De frie grundskolers Danmarkskort

På Danmarkskortet herunder kan man se, hvor mange privatskoler der er i hver region pr. 1.000 indbygger.

Kilde: Danmarks Statistik 2013

Fordom:

Privatskolerne koster samfundet penge

'Forestiller man sig, at samtlige privatskoleelever i Danmark skulle undervises i folkeskolen, ville det betyde en merudgift for det offentlige på mindst en milliard kroner om året' ⁶

Fakta:

Privatskoler koster ikke skatteyderne flere penge, end folkeskolerne gør. Faktisk koster en privatskoleelev samfundet færre penge om året end en folkeskoleelev.

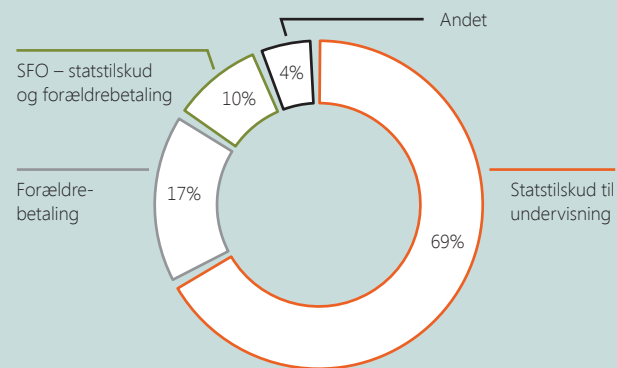
Den offentlige udgift til en folkeskoleelev er 65.400 kroner pr. år, mens det statslige tilskud – og dermed den offentlige udgift – til en elev i de frie grundskoler er gennemsnitligt 46.000 kroner om året.⁵

En elev på privatskole koster dermed det offentlige 19.400 kroner mindre om året end en folkeskoleelev.

Derfor: Forestiller man sig, at samtlige privatskoleelever i Danmark i stedet skulle undervises i folkeskolen, ville det betyde en merudgift for det offentlige på mindst en milliard kroner om året.⁶

Det er værd at bemærke, at forældre til børn i privatskole både betaler til folkeskolen via deres skat og derudover et ekstra beløb til deres børns skolegang i privatskole. Og der er ikke noget skattefradrag for skolepenge.

En privatskoles indtægter⁷

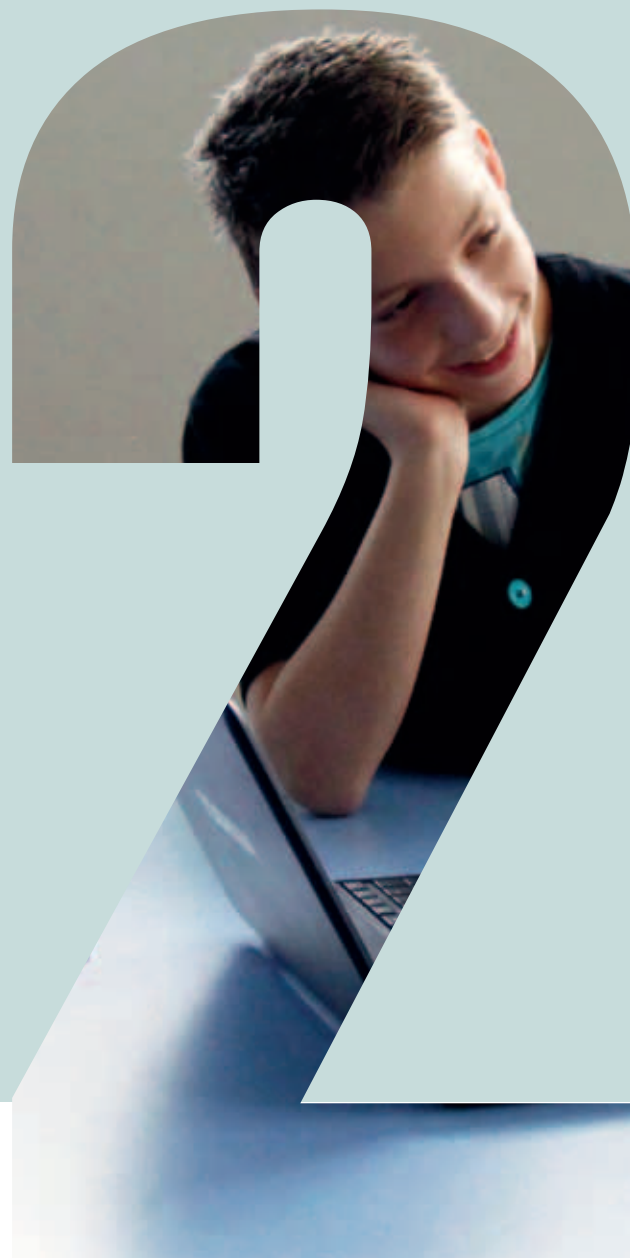

⁵ Fremgår af svar fra Undervisningsministeren til Børne- og undervisningsudvalget december 2012.

⁶ Analyse af Søren Serritzlew og Simon Calmar Andersen, Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet 2008. I analysen er det dokumenteret, at de frie grundskoler sparer samfundet for mindst én milliard kroner årligt, når der tages højde for elevsammensætning. Af svar fra Undervisningsministeren til Børne- og Undervisningsudvalget, Anni Matthiesen, Venstre, af 19-12-2012, fremgår det, at den offentlige besparelse vil være mellem 0,7 og 2 milliarder om året.

⁷ Tal fra Undervisningsministeriet, 2013

Fordom:

Kun rige folks børn går på privatskole

'Forældre betaler i gennemsnit 1.025 kroner om måneden for, at deres barn går på privatskole'

Fakta:

Både statistikkerne og virkeligheden på privatskolerne afslører, at det er alle mulige folks børn, der går i privatskole. De frie grundskoler dækker ikke over en homogen gruppe af børn og forældre. Kigger man på forældre til børn i privatskoler, er der stor spredning både hvad angår indtægt og uddannelsesniveau – faktisk større spredning end vi ser blandt forældrene til børn i folkeskolen.⁸

I folkeskolen ligger forældrenes indkomster tættere på gennemsnittet af indkomster forældrene i folkeskolen end i privatskolerne. Privatskolerne er karakteriseret ved, at mange forældre enten har en meget høj eller en meget lav indkomst.⁹

Et nærmere kig på forældrenes socio-demografiske forhold viser, at frie grundskoler er både mere differentierede og polariserede end folkeskoler, når der kigges på såvel forældrenes uddannelse, etnicitet og andre forhold.¹⁰

Kigger man på privatskolernes landkort, kan man se, at der ligger privatskoler i alle mulige forskellige kvarterer i alle dele af landet. Der ligger kort sagt privatskoler dér, hvor der er forældre og børn.

Et kig på børnenes sociale baggrund¹¹ afslører, at der er stort set samme diversitet i privatskoleelevernes som folkeskoleelevernes baggrund. 70 procent af børnene i både folkeskole og privatskole bor sammen med både deres far og mor.

Ser vi på forældrenes uddannelsesniveau, har flere forældre til børn i privatskole en mellemlang eller lang videregående uddannelse, nemlig 41 procent af forældrene til børn i privatskolerne mod 31 procent af forældrene til børn i folkeskolen.

Forældrenes indkomst

Forældre til børn i de frie grundskoler tjener i gennemsnit kr. 738.000 om året før skat.

Forældre til børn i folkeskolen tjener i gennemsnit kr. 653.000 om året før skat.

Kilde: Ugebrevet A4

⁸ Analyse af Vibeke Christensen og Jacob Ladenburg, Anvendt KommunalForskning 2012

⁹ Analyse af Søren Serritzlew og Simon Calmar Andersen, Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet 2008

¹⁰ Analyse af Vibeke Christensen og Jacob Ladenburg, Anvendt KommunalForskning 2012

¹¹ Analyse af Søren Serritzlew og Simon Calmar Andersen, Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet 2008

Fordom:

Privatskolerne scorer kassen

'Privatskoler kan slet ikke score kassen. Privatskoler er selvejende institutioner, og alle skolens midler skal bruges til undervisning'

Fakta:

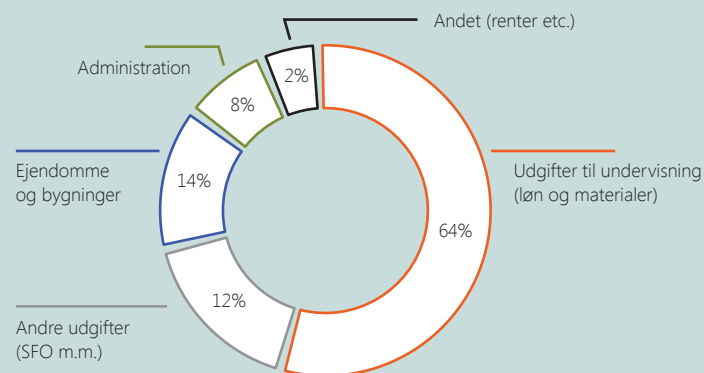
Privatskoler kan slet ikke score kassen. Privatskoler er selvejende institutioner, og alle skolens midler skal bruges til undervisning og undervisningsrelaterede aktiviteter for skolens elever. Sådan er reglerne. Det betyder fx, at skolerne ikke frit må give medarbejderne personalegoder. Privatskolerne må heller ikke frit aflønne lærere og ledere.

De ansatte på privatskolerne er ansat på en statslig overenskomst og tjener rundt regnet det samme som ansatte i folkeskolen. Faktisk tjener lærere på privatskoler i gennemsnit en smule mindre end lærere i folkeskolen.

Kigger man på den gennemsnitlige privatskoles indtægter, kommer knap tre fjerdedele af skolens penge fra et fastsat statstilskud pr. elev. En fjerdedel af midlerne kommer fra forældrebetaling, og en sidste lille procentdel er indtægter fra leje, private gaver etc.

Størstedelen – $\frac{3}{4}$ af privatskolernes udgifter er relaterede til undervisning, fx lærerlønninger, undervisningsmaterialer foruden udgifter til skolefritidsordninger. 8 procent af indtægterne bliver brugt til administration, og 14 procent af pengene går til udgifter til skolens bygninger og ejendom.

Sådan bruger privatskolerne pengene¹²

¹² Kilde: Undervisningsministeriet, Sektorregnskab, 2013

Fordom:

Privatskoler har ingen tosprogede elever

'To tredjedele af privatskolerne
og folkeskolerne er ens:
Her er mellem 0 og 10 procent
af eleverne tosprogede'

Fakta:

Privatskolerne har masser af tosprogede elever. Procentdelen af tosprogede på privatskolerne og i folkeskolen er stort set ens. Udtræk fra Danmarks Statistik viser, at den samlede andel af elever, der er indvandrere eller efterkommere af indvandrere, er lige stor i folkeskoler som på de frie grundskoler.

På både privatskolerne og folkeskolerne går der 11 procent indvandrere eller efterkommere efter indvandrere. På såvel frie grundskoler som folkeskoler er 9 procent indvandrere eller efterkommere af indvandrere fra ikke-vestlige lande.

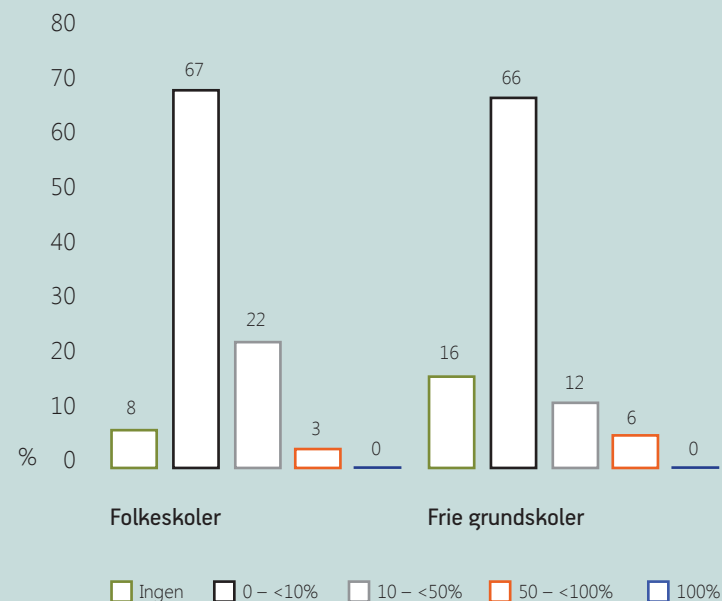
Langt størstedelen af både folkeskolerne og de frie grundskoler har en andel af tosprogede elever mellem 0,1 procent og 9,9 procent.

På godt 82 procent af de frie grundskoler er mindre end 10 procent af eleverne tosprogede. Til sammenligning har også langt størstedelen af folkeskolerne i Danmark mindre end 10 procent tosprogede elever. Det gælder 75 procent af folkeskolerne.

På 94 procent af de frie grundskoler er under halvdelen af eleverne tosprogede. Det samme gælder for 97 procent af folkeskolerne.

På 6 procent af de frie grundskoler og 3 procent af folkeskolerne er mellem halvdelen og 99 procent af eleverne tosprogede.

Antal tosprogede elever ¹³

¹³ Kilde: UNI-C Statistik & Analyse, tal fra 2008

Fordom:

**Hver gang,
der lukker en
folkeskole, åbner
der en privatskole**

'Fra 2006 til 2012 blev der 280 folkeskoler færre i Danmark. I samme periode kom der 40 flere privatskoler'

Fakta:

Antallet af folkeskoler falder, blandt andet fordi mange kommuner lukker de mindre skoler. Samtidig er der en beskedent stigning i antallet af privatskoler og frie grundskoler.

Enkelte af de folkeskoler, som kommunerne i disse år lukker, åbner altså rigtig nok igen som nye privatskoler. Men det er absolut et fåtal.

Kigger vi på statistikkerne, er billedet klart: Fra 2006 til 2012 blev der 280 folkeskoler færre i Danmark. I samme periode kom der 40 flere frie grundskoler. Tallet dækker over såvel åbnede som lukkede privatskoler.

I 2012 åbnede 22 nye frie grundskoler, men i samme år lukkede ni andre frie grundskoler.

Tallene viser desuden, at der hvert år anmeldes et stigende antal privatskoler, men at kun en meget lille del ender med at åbne. I 2012 var 39 skoler på tegnebrættet, men kun 22 formåede at åbne for elever i august 2012.

Det kan skyldes, at det er blevet vanskeligere at åbne en ny privatskole – blandt andet på grund af en række

lovstramninger. Ønsker man at starte en ny skole, skal det anmeldes senest den 15. august året før skolens start. Før skulle en ny skole senest anmeldes i februar måned – altså et halvt år før skolestart.

Grundskoler i Danmark ¹⁴

	Folkeskoler	Efterskoler	Friskoler og private grundskoler	Specialskoler	I alt
2012	1.318	265	537	184	2.544
2011	1.377	264	520	195	2.604
2010	1.503	266	506	206	2.725
2009	1.529	266	504	198	2.734
2008	1.542	264	506	197	2.737
2007	1.584	261	497	194	2.763
2006	1.598	260	497	194	2.756

Anmeldte og oprettede friskoler og privatskoler ¹⁵

	Anmeldt	Oprettet	Lukninger
2012	39	22	9
2011	65	27	9
2010	25	7	6
2009	15	8	8
2008	26	11	2
2007	12	6	4
2006	3	3	9

¹⁴ Kilde: Undervisningsministeriets institutionsregister. Antallet af grundskoler er opgjort i pr. 1. oktober i året og giver et øjebliksbillede. Note til tabellen: I 2011 dækker institutionstypen "Efterskoler" også over de cirka 40 Efterskoler med særligt tilbud.

¹⁵ Opgjort af Undervisningsministeriet. Tallene er ikke fuldt sammenlignelige med opgørelsen over grundskoler i Danmark.

Fordom:

Man kan ikke få specialundervisning på en privatskole

'Hvis man ser bort fra elever, der går på specialscole, så er der en lidt større procentdel af eleverne i de frie grundskoler, der modtager specialundervisning sammenlignet med folkeskolen'

Fakta:

En privat, fri grundskole skal ifølge Lov om frie grundskoler give specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Det kan fx være til elever med læse- og skrivevanskeligheder, tosprogede børn, børn med faglige problemer i specifikke fag eller elever med udviklingsforstyrrelser som fx ADHD etc.

Derimod må en fri grundskole ikke være en specialskole.

Selv om mange frie grundskoler ønsker at kunne gøre det, må skolerne ifølge loven heller ikke oprette egentlige specialklasser.

Privatskolerne beskyldes ofte for at ikke at tage socialt ansvar. I den offentlige debat hævdes det jævnligt, at de private skoler vælger de ressourcekrævende elever fra. Men samtidig viser flere undersøgelser, at sammensætningen af elever på folkeskoler og privatskoler ligner hinanden – fx en undersøgelse fra forskningsinstituttet Anvendt Kommunal-forskning, AKF i 2012.¹⁶

De frie skoler tager deres andel af elever med særlige behov. Det er faktisk sådan, at hvis man ser bort fra elever, der går på specialskole, så er der en lidt større procentdel af eleverne i de frie grundskoler, der modtager specialundervisning sammenlignet med folkeskolens, nemlig 0,6 procent. Det viser tal fra Danmarks Statistik.¹⁷

En fri grundskole betaler selv for den overvejende del af specialundervisningen på skolen. Der er indregnet midler til almindelig specialundervisning i statstilskuddet til skolerne, men der kan søges om tilskud til de mest støttekrævende elever fra en afsnøret del af det samlede statstilskud til de frie grundskoler. Det er Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen i Undervisningsministeriet, som fører tilsyn med og fordeler den del af de frie skolars tilskud.

Ordningen vedr. tilskud til elever i frie grundskoler med særlige behov er i disse år under lup. Forslaget til en permanent ordning for tilskud til specialundervisning og inklusion forventes fremsat for Folketinget i folketings-samlingen 2014-15.

Inklusion er et højt prioriteret emne – også på privatskolerne.

Hvad er succeskriteriet for inklusion? Et eksempel kunne være fysisk inklusion og dermed alene spørgsmålet om elevens tilstedeværelse i normalklassen. Men på de frie grundskoler er alle specialundervisningseleverne inkluderet i normalundervisningen af den simple årsag, at skolerne ikke må være specialskoler eller have specialklasser. Derfor bliver det langt mere interessant at lægge vægt på en vurdering af elevernes sociale inklusion, deres deltagelse og ikke mindst deres psykologiske inklusion – deres oplevelse af at være en del af klassefællesskabet.

Det sociale ansvar dækker over langt mere – og omfatter altså også elevernes trivsel og alsidige personlige udvikling.

Nyt specialundervisningsbegreb

På baggrund af en lovændring vedtaget af folkettinget i december 2012 defineres specialundervisning nu på samme måde som i folkeskolen. Det indebærer, at specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand skal gives til elever, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 ugentlige undervisningstimer (svarende til 12 ugentlige lektioner à 45 minutter).

Inklusionsprojektet

Den politisk ambitiøse dagsorden om omstilling til øget inklusion i folkeskolen indebærer, at flere elever med særlige behov skal inkluderes i den almindelige undervisning. Regeringens mål er, at andelen af elever i specialskoler og i specialklasser, skal reduceres til 1,6 procent af folkeskolens elever i 2015. Det vil være et fald på mere end 2/3. Her betragtes inklusion ud fra en kvantitativ definition, hvor succesen måles på, hvor mange elever, der er "inkluderet" i normalundervisningen.

¹⁶ I rapporten "Privatskolerne og det sociale ansvar" publiceret 2012 af Vibeke Tornhøj Christensen & Jacob Ladenburg, AKF (Anvendt KommunalForskning) er beskrevet fordelingen af ressourcesvage og ressourcestærke elever blandt elever i 0.-10. klasse på folkeskoler, private grundskoler og friskoler i skoleåret 2009-10. Se <http://www.akf.dk/projekter/container/2828/>

¹⁷ Specialundervisning i grundskolen 2012/2013. Nyt fra Danmarks Statistik. Juni 2013. Specialundervisning i folkeskolen (minus specialskoler): Specialundervisning i normalklasse 856 elever + specialundervisning i specialklasse 18.281 elever = 19.137 elever. 19.137 elever af i alt 565.620 elever i folkeskolen modtager specialundervisning = 3,4 % af eleverne. Specialundervisning i frie grundskoler (frie grundskoler kan ikke være specialskoler). 4230 elever af i alt 104.687 elever i frie grundskoler modtager specialundervisning = 4,0 % af eleverne.

Fordom:

Elever på privat- skoler klarer sig bedre end andre børn

'11,5 procent af de frie grundskoler klarer sig bedre til afgangsprøverne end man kan forvente i forhold til elevernes sociale baggrund'

Fakta:

Det er et faktum, at børn på privatskoler får bedre resultater end børn i folkeskolen.

Hvis man fx ser på det samlede karaktergennemsnit for de bundne prøvefag ved afgangsprøverne i 9. klasse, ligger privatskoleelevernes gennemsnit på 7,4 og folkeskoleeleverne på 6,6.

Og det handler ikke om, at eleverne fra privatskolerne kommer fra en bedre social baggrund. UNI-C har lavet en statistisk model, der viser, hvor meget højere eller lavere skolen ligger i forhold til skoler med tilsvarende elevgrundlag. Er forskellen signifikant, kan det højere eller lavere karaktergennemsnit med stor sikkerhed tilskrives andre faktorer end skolens elevgrundlag.

Tallene viser, at elever på 11,5 procent af de frie grundskoler klarer sig bedre til afgangsprøverne end man kan forvente i forhold til elevernes sociale baggrund. Samme tal for folkeskolen er 5,7 procent.¹⁹

Når man ser på andelen af skoler med et karaktergennemsnit, der ligger statistisk signifikant over det forventede resultat i forhold til den socioøkonomiske reference, finder man bl.a., at 16 procent af de frie grundskoler ligger over i disciplinen dansk retstavning, 18, 4 procent ligger over i matematiske færdigheder

og hele 21 procent af skolerne ligger over det forventede resultat i matematisk problemløsning.²⁰

Hvis man fx ser på det samlede karaktergennemsnit for de bundne prøvefag ved afgangsprøverne i 9. klasse ligger privatskoleelevernes gennemsnit på 7,2 og folkeskoleeleverne på 6,4.

Danmarks Statistik har opgjort andelen af afgangselever fra grundskolen, som 5 år senere er i gang med eller har fuldført en uddannelse. Ser man fordelingen på skoletype, er der generelt flere elever fra de frie grundskoler, der har fuldført en uddannelse eller er i gang med en.

De frie grundskoler sender flest elever på universitetet. Af afgangseleverne fra årgang 2007 er 51 % af eleverne fra de frie grundskoler i gang med en bacheloruddannelse. Tallet for eleverne fra folkeskolen er 38 %. Andelen af elever, der har valgt en mellemlang videregående uddannelse, fx en professionsbachelor er 23 % for både de frie grundskoler og folkeskolerne. Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik. 5. august 2013

Regeringens målsætning er, at 95 procent af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, og dette mål skal være nået i 2015. Såfremt den nuværende udvikling fortsætter, vil de frie grundskoler være tæt på 95-procent målsætningen i 2015.

Samlet karaktergennemsnit ved afgangsprøverne i 9. kl., 2008 –2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Folkeskoler	6,4	6,2	6,6	6,4	6,6
Frie grundskoler	7,1	7,1	7,3	7,2	7,4

18

Andel af afgangselever, der 5 år senere er i gang med eller har fuldført en uddannelse

	2003	2004	2005	2006	2007
Folkeskoler	76,8 %	77,4 %	79,2 %	81,2 %	81,8 %
Frie grundskoler	82,1 %	83,1 %	85,1 %	86,8 %	88,2 %

Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik. 5. august 2013

21

¹⁸ UNI-C Statistik og Analyse, november 2012. Elever i specialklasser m.v. er ikke talt med.

¹⁹ UNI-C Statistik og Analyse, juni 2012.

²⁰ 10,4 % af folkeskolerne ligger over det forventede resultat i dansk retstavning, 8,9 % af folkeskolerne ligger over i matematiske færdigheder og 13,3 % ligger over i matematisk problemløsning.

Fordom:

Privatskoler kan gøre, hvad de vil

'Den største forskel på de private skoler og folkeskolen er, at en privatskole gerne må være en holdningspræget skole'

Fakta:

Privatskoler kan ikke bare gøre, hvad de vil. Alle privatskoler og frie skoler er underlagt 'Lov om friskoler og private grundskoler' – i daglig tale 'Friskoleloven'. Det er den lov, der sætter rammerne for, hvad privatskolerne må og ikke må.

Staten fører tilsyn med privatskolerne, som også er underlagt en lang række reguleringer. Inden for disse rammer har privatskolerne så mulighed for at drive skole på den måde, de mener og tror er bedst.

Den største forskel på de private skoler og folkeskolen er derfor, at en privatskole gerne må være en holdningspræget skole.

En privatskole må til gengæld ikke være fordelt på flere adresser eller dele ledelse, administration eller drift med andre privatskoler. Privatskolerne må dog i modsætning til folkeskolerne selv beslutte, hvilke elever man vil optage, ligesom privatskolerne gerne må være internationale skoler.

De internationale skoler

- De internationale skoler i Danmark hører som alle andre privatskoler under "Lov om friskoler og private grundskoler".
- De internationale skoler har – i modsætning til andre privatskoler – dispensation til at undervise i alle skolens fag på engelsk, tysk eller fransk.
- På de internationale skoler går der mange "transferelever". Det er børn og unge, der på grund af deres forældres job ofte flytter fra land til land og derfor tager deres grundskoleuddannelse i forskellige lande.

Hvad må privatskolerne og folkeskolen?	Privatskolerne	Folkeskolen
Drive skole med elever fra 0. til og med 9. klasse	Ja	Ja
Oprette en 10. klasse	Ja	Ja
Udføre enkeltintegreret specialundervisning	Ja	Ja
Have specialklasser	Nej	Ja
Drive specialskoler	Nej	Ja
Have en international afdeling/skole	Ja	Nej
Have drifts/administrationsfællesskaber ml. skoler	Nej	Ja
Have fælles ledelse ml. flere skoler	Nej	Ja
Have geografisk adskilte skoleafdelinger	Nej*	Ja
Selv beslutte hvilke elever, der optages	Ja	Nej**
Offentligt tilsyn og evaluering	Ja	Ja
Statslige krav til indhold i undervisningen	Ja	Ja
Drive en holdningspræget skole	Ja	Nej

* Med undtagelse af de internationale skoler.

** En folkeskole skal optage elever fra skoledistriktet, men kan sige nej til elever uden for skoledistriktet

Fordom:

Alle privatskoler er ens

'Privatskoler, friskoler, lilleskoler: Kært barn har mange navne. De forskellige frie skoler har navn efter den tradition, de stammer fra. Langt de fleste frie skoler har rod i en pædagogisk, religiøs eller historisk tradition, men skolens dagligdag og undervisning er først og fremmest præget af de forældre og elever, der har valgt skolen'

Fakta:

Tværtimod. Ikke to skoler er ens! Alle privatskoler er faktisk forskellige. Det unikke ved privatskolerne er netop, at de er holdningsskoler, som er båret af forskellige værdigrundlag. Fælles for dem er, at de afspejler forældregruppen.

Paletten af privatskoler er bred. Der er realskolerne eller privatskolerne, som de oftest kaldes i dag. Så er der

friskolerne, der kan være inspireret af Christen Kold og N.F.S. Grundtvig. Og de katolske privatskoler og de kristne friskoler, de reformpædagogiske lilleskoler, Steinerskolerne og de etniske friskoler m. fl.

Nogle privatskoler bekender sig til en bestemt type pædagogik, andre til bestemte holdninger eller livsanskuelser og en tredje gruppe sætter

et bestemt tema som fx idræt eller musik i højsædet. Man møder blandt de frie grundskoler hele viften af pædagogiske holdninger til børns læring og udvikling, lige fra traditionsbestemt realskoleundervisning til frigørende, barncentreret pædagogik. Valget af pædagogisk grundholdning afspejler også skolens menneskesyn. I praksis betyder det, at mange skoler i deres værdiformuleringer medtager

udtryk som, at skolen "formidler hensyn og respekt i omgangen med andre mennesker ved at fastholde en ordentlig sprogton", at man "er åben for, at forældrene kan være med i børnenes skoleliv", eller at man "baserer sin undervisning på et kristent grundlag".

Realskoler, friskoler og alle de andre skoler

Privatskoler og realskoler kommer oprindeligt fra en 200-årig tradition for eksamensskoler, som blev oprettet i større og mindre byer over hele landet for at give unge muligheder for at læse videre på de uddannelser, der krævede en adgangseksamen. Skolerne var oprindeligt overbygningsskoler fra 6.-10. klasse.

Realskolerne opstod ud fra et ønske om en skole, der lagde vægt på blandt andet moderne sprog og naturvidenskabelige fag. Efter 1903 fik realskolerne konkurrence fra realafdelinger på gymnasier og fra realskoleoverbygninger på folkeskolerne. Selvom konceptet realeksamen i dag er afskaffet, har en del af de private realskoler beholdt deres navn.

Friskoletraditionen stammer fra slutningen af 1800-tallet og udspringer af forældrenes ret til at tilbyde deres børn en undervisning, som lægger vægt på det levende ord og en undervisning i kristendom og historie, der tager udgangspunkt i forældrenes livssyn.

De religiøse skoler udspringer af mindretalsretten og trosfriheden. Siden 1960'erne er der især oprettet mange kristne friskoler.

Lilleskolerne er såkaldt reformpædagogiske skoler, hvor der lægges stor vægt på de kreative og musikke fag samt alternative undervisnings- og udtryksformer.

En international skole er en fri grundskole, der har et andet undervisningsprog end dansk på hele skolen eller en afdeling af skolen. Det kræver godkendelse fra Ministeriet for Børn og Undervisning Undervisningsministeriet og kræver, at skolen eller afdelingen henvender sig til børn af forældre, som typisk i forbindelse med deres arbejde skal bo i Danmark i kortere tid.

Historie

Der er i Danmark en stærk tradition for, at det civile samfund selv har løst kæmpemæssige udfordringer. Derom vidner oprettelsen af andelsmejerier, brugsforeninger, svineslagterier, sparekasser og frie og private skoler blandt meget andet. Disse institutioner er skabt af borgerne i det civile samfund, ikke af statsmagten. Privatskolerne er således en vigtig del af en lang og livskraftig fortælling om de fremskridt, som borgerne selv har skabt. Nutidens private skoler har rødder dels i realskolen, der er et barn af 1700-tallets oplysningstid, dels i den grundlovfæstede ret til at blive undervist andetsteds end i den offentlige skole, når blot undervisningen står mål hermed. Den frie skoletradition går tilbage til midten af 1800-tallet, hvor især N.F.S. Grundtvig som en af fædrene til 1849-grundloven var fortaler for frihed i kirke og skole.

Fordom:

Privatskolerne skader sammenhængskraften

'Politikerne har gennem mere end hundrede år været med til at sikre, at de frie skoler har rettigheder, frihed og statstilskud til at drive et holdnings- og værdibaseret alternativ til folkeskolen. På samme måde er der en årelang tradition for gensidig respekt mellem privatskoler og folkeskoler'

Fakta:

En af de mest udbredte fordomme om privatskolerne er, at de er med til at ødelægge sammenhængskraften. Danmarks Privatskoleforening mener tværtimod, at privatskolerne er med til at styrke sammenhængskraften i samfundet, fordi små stærke fællesskaber som de frie grundskoler styrker det store fællesskab - samfundet. Det bekræfter statistikker og fakta på siderne i denne publikation.

Privatskolerne er ikke elitære øer. Det er skoler for alle, og børnene på privatskolerne afspejler resten af børnegruppen i samfundet – både hvad angår social baggrund, forældrenes værdier, etnicitet og geografi etc.

Vi mener, at privatskolerne er en berigelse for samfundet. Og vi tror på, at det skaber udvikling, at der er plads til forskellige måder at drive skole på. Lidt populært udtrykt er privatskolerne et

kæmpe laboratorium, hvor der eksperimenteres med måder at lave undervisning og drive skole på. Det gør de private skoler hver eneste dag – med respekt for både tradition og stabilitet og blik for fornyelse og udvikling. Det er til gavn for både privatskolerne og folkeskolen.

I de senere år har vi oplevet, at privatskolerne er under pres blandt andet politisk. Vi ønsker reelle muligheder for fortsat at være et alternativ til folkeskolen. Det kan privatskolerne kun være, hvis det statslige tilskud fastholdes på et rimeligt balanceniveau, og hvis privatskolerne får samme muligheder for at løfte de specialundervisnings- og integrationsopgaver, som vi sammen med folkeskolen meget gerne påtager os.

I Danmark har forældre en grundlovssikret ret til selv at vælge en alternativ skole til deres barn. Og det kæmper

privatskolerne for at holde fast i med udgangspunkt i skolefriheden, forældreretten og mindretalsretten.

Politikerne har gennem mere end hundrede år været med til at sikre, at de frie skoler har rettigheder, frihed og statstilskud til at drive et holdnings- og værdibaseret alternativ til folkeskolen. På samme måde er der en årelang tradition for gensidig respekt mellem privatskoler og folkeskoler.

Alt det skal vi værne om og holde fast i. For i privatskolesektoren tror vi på, at netop diversitet i skolen styrker sammenhængskraften, og at små stærke fællesskaber styrker det store fællesskab – samfundet. Vi tror på, at det er en stor værdi for det danske samfund, at en gruppe forældre selv tager ansvaret for undervisningen af deres egne børn

Danmarks Privatskoleforening

Ny Kongensgade 10, 1.
1472 København K

Telefon 33 30 79 30

info@privatskoleforening.dk
www.privatskoleforeningen.dk